

ปัญหาการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความการฟ้องคดี

เกี่ยวกับละเมิดทางปกครองต่อศาลปกครอง

PROBLEMS OF DEFINING CAUSES FOR THE COMMENCEMENT AND EXPIRATION OF THE RIGHT TO BRING ACTIONS BEFORE ADMINISTRATIVE COURTS

เปมิกา สุขเจริญ¹

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทคัดย่อ

กำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องและการฟ้องคดีละเมิดทางปกครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดให้มีอายุความและเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความไว้อย่างหลากหลาย และแตกต่างจากละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งภายหลังใช้เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความละเมิดทางปกครองแล้ว ได้เกิดปัญหาของการบังคับใช้กำหนดอายุความตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเป็นอย่างมาก วิทยานิพนธ์นี้จึงได้ศึกษาหาหลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับวันสิ้นสุดของอายุความละเมิดทางปกครอง

จากการศึกษาพบว่า 1) “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และ “เหตุที่มีคำสั่งตามความเห็นกระทรวงการคลัง” ตามมาตรา 10 วรรคสองตอนท้าย แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามลำดับนั้น เป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายไม่ถูกต้องเนื่องจากเป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น และมีใช้เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี 2) “เหตุที่ได้ใช้คำลั่นไหมทดแทน” และ “เหตุที่มีคำสั่งตามความเห็นกระทรวงการคลัง” ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองตอนท้าย แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามลำดับ ซึ่งเป็นกำหนดอายุความประเภทมีเหตุแต่เป็นกำหนดอายุความอย่างสิ้นอันเป็นสถานะทางกฎหมายของอายุความประเภทรู้เหตุจึงเป็นการกำหนดอายุความไว้ผิดประเภท 3) ส่วนกำหนดอายุความตามมาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองตอนแรก แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้นกรณีอาจมีข้อเท็จจริงที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดเกิดขึ้นได้แต่กำหนดอายุความตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความไว้ด้วยจึงเป็นกำหนดอายุความวันสิ้นสุดที่ไม่ถูกต้อง

งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้การปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความในมาตรา 51, มาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสอง ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว เพื่อให้มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดของอายุความที่มีหลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้องเหมาะสมตรงกับวัตถุประสงค์ของการกำหนดให้มีอายุความใช้สิทธิเรียกร้องและการฟ้องคดีละเมิดทางปกครอง

คำสำคัญ: เหตุกำหนดวันเริ่มนับ เหตุกำหนดวันสิ้นสุด อายุความละเมิดทางปกครอง

ABSTRACT

The Act on Liability for Wrongful Act of Officials B.E. 2539 and the Act on the Establishment of Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 set out limitation period for administrative claims and the cause set for the beginning of the limitation period in many ways which are different from the ones set out as general rules in the Civil and Commercial Code. The application of cause set for the beginning of the limitation period for administration claims; however, has caused several problems. Therefore, this thesis seeks to establish a principle and status of the cause set for the beginning and the end of limitation period.

This thesis found that

1) “the cause of action” under section 51 of the Act on the Establishment of Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 and “the cause of giving an opinion by the Ministry of Finance” under section 10 paragraph 2 (latter part) of the Act on Liability for Wrongful Act of Officials B.E. 2539 do not comply with legal principle because both aforementioned causes are not triggered by the creditor or the claimant themselves. Additionally, both causes do not initiate the dispute which is a part of the cause of action.

2) “the cause of having paid compensation to damages” and “the cause of giving an opinion by the Ministry of Finance” under section 9 and 10 paragraph 2 (latter part) of the Act on Liability for Wrongful Act of Officials B.E. 2539 is the limitation period with cause; however, it is a short limitation period with its legal status of the cause with perception. Therefore, they are miscategorized.

3) Limitation period under section 9 and section 10 paragraph 2 (former part) of the Act on liability for Wrongful Act of Official B.E. 2539 should include the cause designating the date which ends the limitation period.

This thesis, therefore, proposes that the cause set for the start and the end date of limitation period in Section 51, section 9 and section 10 paragraph 2 (latter part) in The Act on Liability for Wrongful Act of Officials B.E. 2539 and the Act on the Establishment of Administrative Court and Administrative Court Procedure B.E. 2542 should be revised to comply with legal principle and legal status and to be in line with its objective.

Keywords: Causes Beginning to Run

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากการกำหนดให้มีความรับผิดชอบทางละเมิดทางปกครองบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นละเมิดทางปกครองด้วยนั้นตามบทบัญญัติทั้งสอง ได้กำหนดให้มีกำหนดอายุความโดยเฉพะอย่างยิ่งได้เปลี่ยนตัวเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความขึ้นใช้ใหม่หลายเหตุและเป็นเหตุที่แตกต่างไปจากละเมิดทั่วไปในบทบัญญัติประมวลแพ่งและพาณิชย์อย่างมาก และเนื่องจากหน่วยงานของรัฐจะใช้สิทธิเรียกร้องในทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้นั้น จะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่อนุวัติตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย โดยได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และกำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เสียก่อนที่จะใช้สิทธิเรียกร้องโดยการออก

คำสั่งทางปกครองหรือฟ้องคดีต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิด ซึ่งเมื่อได้ใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ปรากฏผลการใช้บังคับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามพระราชบัญญัติทั้งสอง คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ใช้คำสั่งใหม่ทดแทนของหน่วยงานของรัฐรวมทั้งการฟ้องคดีละเมิดเรียกค่าสินไหมทดแทนของหน่วยงานรัฐที่เสียหายนั้น ได้มีคำพิพากษาศาลปกครองพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิด หรือจำหน่ายคดีหรือยกฟ้องคดีของหน่วยงานของรัฐ โดยเหตุที่การออกคำสั่งหรือการฟ้องคดีของหน่วยงานของรัฐเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องเมื่อพ้นกำหนดอายุความเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น จึงมีปัญหาที่ต้องศึกษาวิจัยว่า เหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครองตามพระราชบัญญัติทั้งสองนั้น มีหลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายที่ถูกต้องและเหมาะสมในการนำไปใช้หรือไม่ โดยการเปรียบเทียบกับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครองของประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีด้วย

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาถึง 1) แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดอายุความฟ้องคดี 2) หลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีเพื่อทราบถึงที่มีหลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายของเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดละเมิดทางปกครองของไทย

1.3 การดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากบทบัญญัติกฎหมาย ตำรากฎหมาย แนวคิดของนักนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาลฎีกา คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองสูงสุด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยเรื่องราวร้องทุกข์ บทความ และเอกสารต่างๆ

1.4 ผลของการวิจัย

1.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องและการฟ้องคดี

1.4.1.1 ลักษณะและประเภทของอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดี

อายุความและระยะเวลาเป็นกำหนดระยะเวลาอย่างหนึ่ง¹ ที่เหมือนกัน คือ มีลักษณะเป็นช่วงของเวลาที่มีความสั้นยาวหรือความนานของระยะเวลา ซึ่งหากวันเริ่มนับไม่แน่นอนก็จะทำให้วันสิ้นสุดของระยะเวลาไม่แน่นอนไปด้วย ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของอายุความและระยะเวลานั้น จะมีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและสิ้นสุดของอายุความหรือระยะเวลาอยู่ด้วย ซึ่งในทางตำราได้แบ่งอายุความออกเป็น 2 ประเภท² ได้แก่ อายุความได้สิทธิ (Acquisitive Prescription) และอายุความเสียสิทธิ (Extinctive Prescription) ซึ่งอายุความฟ้องคดีเป็นอายุความประเภทเสียสิทธิ ด้วยเหตุผลในการนำมาใช้ในทางให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ถ้าไม่ใช่สิทธิภายในระยะเวลาหนึ่งตามที่กำหนดหรือไม่ขอให้บังคับสิทธินั้นเสียหายในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนดจะนำมาฟ้องขอบังคับไม่ได้แล้ว

1.4.1.2 วัตถุประสงค์ของอายุความฟ้องคดี

วัตถุประสงค์ฟ้องคดีในความมุ่งหมายมี 2 ประการ³ ประการแรก คือ กำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับการฟ้องคดีเพื่อเป็นหลักประกันในความมั่นคงแน่นอนและเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์หา

¹ศักดิ์ สนองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน 2545), หน้า 165

²โสภณ รัตนากร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2539), หน้า 14 – 15.

³ประกอบ หุตะสิงห์ คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการการพิมพ์, 2518) หน้า 115

หลักฐานเพราะข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังเป็นเวลาเท่าใด ความยากลำบากในการหาหลักฐานมาพิสูจน์ยังมีมากขึ้นเท่านั้น ฉะนั้นอายุความจึงสิ้นเปลืองภาระของลูกหนี้ไม่ต้องเก็บเอาหลักฐานไว้จนตลอดกาล ประการที่สองคือ อายุความมีขึ้นไว้เป็นการลงโทษผู้ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ใช่ใช้สิทธิเรียกร้องที่คนมีอยู่ และเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้บุคคลพึงใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยะเวลาอันสมควร เพื่อประโยชน์แก่ลูกหนี้และประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4.1.3 สิทธิเรียกร้องละเมิดทางปกครอง

ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้¹ คือ ก่อนที่จะมีผลเป็นละเมิดขึ้นหรือก่อนที่จะมีการกระทำผิดอันเกิดความเสียหายแก่เอกชนนั้นยังไม่มีหนี้เกิดขึ้นในระหว่างผู้เสียหาย และผู้เสียหายยังไม่ได้เป็นเจ้าของหนี้ผู้ละเมิดหรือว่าผู้ละเมิดมิได้เป็นลูกหนี้แก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด การกระทำอันขัดขึ้นต่อกฎหมายและทำความเสียหายแก่ผู้อื่นขึ้นคือเกิดความรับผิดทางละเมิดขึ้นจึงได้เกิดมีหนี้ที่ผู้ทำละเมิดจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายเมื่อเกิดหนี้ขึ้นแล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ให้เห็นถึงลักษณะว่าด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้ย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยเงินการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมิได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดของหนี้คือสิ่งที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติชำระหนี้ หากมีการปฏิบัติการชำระหนี้ขึ้นแล้ว หนี้ก็ระงับ แต่เพราะลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องครบถ้วนจึงต้องพิจารณาต่อไปว่า เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เพียงใด และสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการไม่ชำระหนี้ คือ ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว หรือการที่จะถือว่าลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ได้จะต้องปรากฏว่าหนี้ถึงกำหนดชำระหนี้ขึ้นแล้ว และลูกหนี้ละเลยไม่ชำระ²

กำหนดเวลาชำระหนี้ขึ้นนั้นแยกได้เป็น หนี้มีกำหนดเวลาชำระหนี้และหนี้ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ซึ่งหนี้มีกำหนดเวลาชำระหนี้ขึ้นอาจมีทั้งมีกำหนดเวลาชำระที่ชัดเจน หรือมีกำหนดเวลาชำระตามที่พึงอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ได้ ส่วนหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้โดยพลัน³

ละเมิดนั้นมิใช่เกิดจากข้อตกลงกันหากแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย จึงเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายเรียกว่า นิติเหตุ และเมื่อมูลหนี้ละเมิดเกิดขึ้นมีการล่วงสิทธิผิดหน้าที่และเกิดความเสียหายขึ้นแล้วเกิดเป็นหนี้ซึ่งต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหนี้ที่เกิดขึ้นจากมูลละเมิดลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนับแต่วันที่ทำละเมิด⁴ หนี้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจึงมีกำหนดชำระในขณะที่ทำละเมิดนั่นเอง เจ้าหนี้จึงมีสิทธิฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนที่ไม่ได้รับชำระได้ตั้งแต่วันทำละเมิด

สำหรับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะถูกไล่เบี้ยได้ในกรณีกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก หรือกรณีต้องรับผิดในการกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐนั้น ต้องมีการสอบข้อเท็จจริงความรับผิด

¹จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553 หน้า 34

²โสภณรัตน์นกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2543. หน้า 58

³ไพโรจน์วายุภาพ. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้.(กรุงเทพฯ:อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา, 2555), หน้า 106

⁴โสภณรัตน์นกร. เล่มเดิม หน้า 119

⁵มาตรา 203 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

⁶สุชม ศุภนิคย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2543. หน้า 4

⁷มาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ของเจ้าหน้าที่เพื่อกำหนดความรับผิดชอบก่อน¹ ทั้งนี้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กรณีจึงต้องสอบข้อเท็จจริงและกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่เสียก่อน หน่วยงานของรัฐจึงจะใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชำระหนี้ได้

1.4.1.4 การฟ้องคดีเกี่ยวกับละเมิดทางปกครอง

ลักษณะการฟ้องคดีแพ่งนั้นเป็นการเสนอข้อหาต่อศาล² ซึ่งคำฟ้องในส่วนสาระสำคัญนั้นจะต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ตามสมควรเกี่ยวกับการกระทำความผิดว่า³ ส่วนการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับละเมิดทางปกครองนั้น ผู้ฟ้องคดีจะมีอำนาจฟ้องคดีเมื่อได้รับความเดือนร้อนหรือเสียหาย หรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับหนี้ละเมิดและการยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีค่าบังคับของศาล ซึ่งข้อโต้แย้งละเมิดนั้นจะอยู่ที่ขอให้บังคับตามสิทธิเรียกร้องตามข้อโต้แย้งใดระหว่างหนี้กระทำการและหนี้ให้ชำระเงิน⁴

เหตุที่จะนำมาฟ้องคดีก็คือเหตุที่เกิดตามข้อพิพาทต่างๆ ที่ทำให้อาจบังคับสิทธิเรียกร้องหรือทำให้ฟ้องคดีต่อศาลได้จะเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของคำฟ้อง ซึ่งเหตุพิพาทที่เกิดขึ้นตั้งแต่เหตุแรกจนถึงเหตุที่ทำให้ฟ้องคดีได้ต่างเป็นสาระสำคัญที่ต้องกล่าวในคำฟ้องและเป็นประเด็นที่จะต้องนำสืบและมีการรับฟังจากพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นตามลำดับของเหตุการณ์การเกิดข้อพิพาทต่างๆ ตั้งแต่เหตุแรกที่พิพาทจนถึงเหตุที่จำต้องใช้สิทธิเรียกร้องในการฟ้องคดีขอให้ศาลมีค่าบังคับชำระหนี้⁵

2. หลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี

2.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดี

2.1.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดี

ด้วยอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความการฟ้องคดีมีลักษณะเป็นช่วงของระยะเวลาซึ่งต้องมีเหตุกำหนดเวลาเริ่มนับและเวลาสิ้นสุดของอายุความเกิดขึ้นด้วยเสมอ ซึ่งเมื่อต้องนำช่วงของระยะเวลานั้นไปใช้กับอายุความตามประเภทเสียดสิทธิซึ่งเป็นการกำหนดให้มีอายุความเพื่อตัดสิทธิการใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดีของเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดี ดังนั้น หากเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความไปขึ้นอยู่กับผู้มีสิทธิฟ้องคดีเป็นฝ่ายที่จะทำให้เกิดเหตุวันเริ่มนับอายุความการฟ้องคดีนั้น เป็นวันเริ่มนับที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะส่งผลที่สำคัญทำให้อายุความการฟ้องคดีที่เป็นอายุความประเภทเสียดสิทธิด้วยนั้นมีวันสิ้นสุดของระยะเวลาที่ไม่แน่นอนไปด้วย ทำให้การนำอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดีเป็นการตัดสิทธิของผู้ฟ้องคดีนั้น ไม่มีค่าบังคับ

ดังนั้น จากการกำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีรวมทั้งลักษณะและประเภทของอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดีจึงพบว่าหลักเกณฑ์ทางกฎหมายอันเป็นสาระสำคัญของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประการหนึ่งคือ ต้องเป็นเหตุที่มิได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุ⁶

¹ ฐาติอัสวโรจน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2555. หน้า 333

² พิพัฒน์จักรกร. คำอธิบายวิธีพิจารณาความแพ่ง. สำนักพิมพ์นิติบรรณการ. กรุงเทพมหานคร, 2544. หน้า 39

³ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

⁴ มาตรา 42 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

⁵ มาตรา 72 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

2.1.2 ลักษณะทางกฎหมายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์อายุความฟ้องคดี

วัตถุประสงค์ของการมีอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดีอาจแยกตามความมุ่งหมายในการนำไปใช้ได้สองประการ คือ ประการแรกมีความมุ่งหมายที่ไม่ต้องการให้ฟ้องคดีในระยะเวลาอันเกินไปด้วยเหตุที่พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นแล้วต้องเลอะเลือนเกินไปเรื่อยๆ หรือมีโอกาสสูญหายไปได้ตามกาลเวลาที่ยาวนานออกไป และประการที่สองมีความมุ่งหมายที่ต้องการลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่ไม่ฟ้องคดีภายในระยะเวลาหนึ่งอันเกิดจากการเลอะเลือนหรืออนอนหลับทับสิทธิเมื่อต้องใช้สิทธิได้แล้วเพื่อให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการชำระหนี้มิให้คดีสิ้นศาลและเพื่อเป็นการส่งเสริมความสงบเรียบร้อย

จากความมุ่งหมายของการนำอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือการฟ้องคดีมาใช้ทั้งสองประการดังกล่าว เมื่อต้องนำไปใช้บังคับกับการใช้สิทธิเรียกร้องและการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับละเมิดทางปกครองซึ่งมีลักษณะของการเกิดขึ้นของสิทธิเรียกร้องและการบังคับตามสิทธิเรียกร้องให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือการให้กระทำ หรือคว่นการกระทำ ซึ่งอาจเกิดขึ้นทันทีเมื่อเกิดสิทธิเรียกร้องหรืออาจเกิดขึ้นเมื่อต้องทวงถามให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นการให้ชำระหนี้ก่อนดังกล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 จึงมีข้อวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรือและอายุความการฟ้องคดีจากความมุ่งหมายทั้งสองประการของการมีอายุความฟ้องคดีดังกล่าวได้ ดังนี้

2.1.2.1 วัตถุประสงค์ไม่ให้มีการใช้สิทธิในระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป

พยานหลักฐานที่ต้องเก่าและเลอะเลือนไปตามกาลเวลาในคดีพิพาทเกี่ยวกับละเมิดทางปกครองนั้นจึงขึ้นอยู่กับเหตุแรกของข้อพิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีซึ่งเป็นเหตุที่มีพยานหลักฐานที่ต้องใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงตามข้อพิพาทเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกจึงเป็นข้อพิพาทอันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับความนานหรือความเก่าไปของพยานและหลักฐานในคดีส่วนเหตุต่อๆ ไปของข้อพิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้นไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใดซึ่งยิ่งนานไปเหตุแรกของข้อพิพาทนั้นก็มีความยิ่งเก่าเลอะเลือนหรือมีวันสิ้นสุดของกำหนดเวลาความเก่าไปนั้นไม่แน่นอน

ดังนั้น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความการฟ้องคดีละเมิดทางปกครอง จากวัตถุประสงค์ของอายุความในด้านของความเก่าไปของพยานหลักฐานคือต้องเป็นเหตุแรกของข้อพิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี ซึ่งในงานวิจัยนี้เรียกเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประเภทนี้ว่า “เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุ” เนื่องจากเป็นอายุความหรือระยะเวลาที่มีเวลาเริ่มนับจากการเกิดขึ้นของเหตุนั้นๆ โดยผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่จำเป็นต้องรู้ถึงการเกิดเหตุซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีพิพาทนั้นด้วย

2.1.2.2 วัตถุประสงค์ในทางลงโทษตัดสิทธิผู้มีสิทธิฟ้องคดี

ในช่วงเวลาหนึ่งที่ผู้ฟ้องคดีจะถูกลงโทษตัดสิทธิฟ้องคดีอันเนื่องมาจากการเลอะเลือนหรืออนอนหลับทับสิทธิปล่อยให้ผ่านไปในช่วงเวลาที่กำหนดหนึ่งนั้นวันเวลาเริ่มนับวันตัดสิทธิของผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้จึงขึ้นอยู่กับความรู้หรือควรรู้ถึงเหตุที่ทำให้ผู้มีสิทธิสามารถทำให้ตนฟ้องคดีได้แล้วเป็นต้นไปดังนั้นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความหรือระยะเวลาการฟ้องคดีตามวัตถุประสงค์นี้จึงคือเหตุที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแรกของข้อพิพาทที่ทำให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีสามารถทำให้ตนไปฟ้องคดีได้

ดังนั้น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความฟ้องคดีละเมิดทางปกครอง จากวัตถุประสงค์ของอายุความในด้านที่ต้องการลงโทษตัดสิทธิฟ้องคดีคือต้องเป็นเหตุที่ผู้ฟ้องคดีได้รู้หรือควรรู้ถึงการเกิดเหตุแรกที่จะทำให้ผู้ฟ้องคดีฟ้องคดีได้ดังกล่าวในข้อนี้ในงานวิจัยนี้เรียกเหตุกำหนดวัน

เริ่มนับอายุความฟ้องคดีในประเภทนี้ว่า “เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุ” เนื่องจากเป็นอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง หรืออายุความที่มีวันเริ่มนับจากการที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้รู้หรือควรรู้ถึงการเกิดเหตุ นั้น

จากการวิเคราะห์แนวคิดการกำหนดเหตุวันเริ่มนับอายุความใช้สิทธิเรียกร้องและอายุความฟ้อง คดีละเมิดทางปกครองทั้งจากการวิเคราะห์ได้จากลักษณะและประเภทของอายุความฟ้องคดีตามข้อ 2.1.1 ประกอบกับตาม วัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายของการให้มีอายุความการฟ้องคดีทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวในข้อ 2.1.2.1 และข้อ 2.1.2.2 ดังกล่าวข้างต้น จึงพบหลักเกณฑ์ทางกฎหมายอันเป็นส่วนประกอบสำคัญของตัวเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความตาม ประเภทของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประเภทมีเหตุและรู้เหตุ ดังนี้

1) หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความละเมิดทางปกครองประเภทอายุความ มีเหตุประกอบด้วย

1.1) เป็นเหตุกำหนดที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่จะทำให้เกิดเหตุ นั้น ทั้งนี้ตามผลที่ ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 2.1.1

1.2) เป็นเหตุกำหนดที่เป็นเหตุแรกของข้อพิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี ทั้งนี้ ตามผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 2.1.2.1

2) หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความละเมิดทางปกครองในประเภทอายุ ความรู้เหตุประกอบด้วย

2.1) เป็นเหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่จะทำให้เกิดเหตุ นั้น ทั้งนี้ตามผลที่ได้จาก การวิเคราะห์ในข้อ 2.1.1

2.2) เป็นเหตุที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะรู้หรือควรรู้ถึงการเกิดเหตุแรกที่ทำให้สามารถทำให้ฟ้องคดีได้ ทั้งนี้ตามผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 2.1.2.2

2.1.2.3 วัตถุประสงค์ในทางลดโทษตัดสิทธิฟ้องคดี

วันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีนั้นเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีถูกตัดสิทธิฟ้องคดี ดังนั้นก่อนวันสิ้นสุดอายุ ความฟ้องคดีนั้น โดยเฉพาะในวันครบกำหนดอายุความนั้นผู้ฟ้องคดีต้องใช้สิทธิฟ้องคดี ดังนั้นหากก่อนวันสิ้นสุดอายุ ความฟ้องคดีมีเหตุที่ทำให้ผู้ฟ้องคดี ไม่อาจใช้สิทธิฟ้องคดีได้ซึ่งเหตุนั้นอาจมิใช่เหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้ดังเช่น การมี เหตุสุดวิสัยเท่านั้นแต่อาจเกิดขึ้นอยู่ในลักษณะที่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีถูกบังคับให้ต้องทำการอื่นใดเสียก่อนจึงจะ ฟ้องคดีได้ ดังนั้นเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความฟ้องคดีจึงเป็น หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามวัตถุประสงค์ในด้านนี้ด้วย

2.1.2.4 วัตถุประสงค์ไม่ให้มีการฟ้องคดีในเวลาที่ยาวนานเกินไป

ตามวัตถุประสงค์นี้การฟ้องคดีที่ต้องมีความยาวหรือความนานตั้งแต่วันที่เกิดเหตุแรกที่พิพาท อันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีจนถึงระยะเวลาสิ้นสุดอันหนึ่งตามนิยามนโยบายของรัฐซึ่งอยู่ที่ความสมดุล ระหว่างความชัดเจนแน่นอนของการมีอยู่ของพยานหลักฐานกับวัตถุประสงค์ของการมีอายุความฟ้องคดีประการอื่นคือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการลดโทษตัดสิทธิฟ้องคดีนั้นด้วยดังนั้นกำหนดอายุความการฟ้องคดีจึงอาจบัญญัติกฎหมายให้ขยาย อายุความออกไปดังเช่น การมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นในอายุความฟ้องคดีได้เมื่อมีเหตุให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนด ระยะเวลาคงที่นับจากการมีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความดังกล่าวดังนั้นเหตุที่ทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจ

ฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความจึงเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามวัตถุประสงค์นี้ด้วย

2.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี

2.2.1 เกี่ยวกับลักษณะและประเภทของอายุความ

ด้วยวันสิ้นสุดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายุความฟ้องคดีเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งของช่วงเวลาซึ่งเมื่อนำไปใช้กับประเภทของอายุความฟ้องคดีอันเป็นอายุความประเภทเสียดสิทธิต่อกล่าวคือเป็นสิทธิของผู้ฟ้องคดี ดังนั้นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความทั้งคดีประการหนึ่งจะต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นโดยมิอาจโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้

2.2.2 เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในทางลงโทษตัดสิทธิฟ้องคดี

2.2.2.1 วัตถุประสงค์ในทางลงโทษตัดสิทธิฟ้องคดี

วันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีนั้นเป็นวันที่ผู้ฟ้องคดีถูกตัดสิทธิฟ้องคดี ดังนั้นก่อนวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีนั้น โดยเฉพาะในวันครบกำหนดอายุความนั้นผู้ฟ้องคดีต้องใช้สิทธิฟ้องคดี ดังนั้นหากก่อนวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดีมีเหตุที่ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่อาจใช้สิทธิฟ้องคดีได้ซึ่งเหตุนั้นอาจมิใช่เหตุที่ไม่อาจคาดหมายได้ดังเช่น การมีเหตุสุดวิสัยเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นอยู่ในลักษณะที่เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีถูกบังคับให้ต้องทำการอื่นใดเสียก่อนจึงจะฟ้องคดีได้ ดังนั้นเหตุที่ทำให้เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความฟ้องคดีจึงเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามวัตถุประสงค์

2.2.2.2 วัตถุประสงค์ไม่ให้มีการฟ้องคดีในเวลาที่ยาวนานไป

ตามวัตถุประสงค์นี้การฟ้องคดีที่ต้องมีความยาวหรือความนานตั้งแต่วันที่เกิดเหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีจนถึงระยะเวลาสิ้นสุดอันหนึ่งตามนิตินโยบายของรัฐซึ่งอยู่ที่ความสมดุลระหว่างความชัดเจนแน่นอนของการมีอยู่ของพยานหลักฐานกับวัตถุประสงค์ของการมีอายุความฟ้องคดีประการอื่นคือวัตถุประสงค์ที่ต้องการลงโทษตัดสิทธิฟ้องคดีนั้นด้วยดังนั้นกำหนดอายุความการฟ้องคดีจึงอาจบัญญัติกฎหมายให้ขยายอายุความออกไปดังเช่น การมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นในอายุความฟ้องคดีได้เมื่อมีเหตุให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดระยะเวลาลงที่นับจากการมีเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความดังกล่าว ดังนั้นเหตุที่ทำให้เจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความ จึงเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามวัตถุประสงค์นี้ด้วย

ตารางที่ 1 สรุปหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความ

เหตุกำหนดวันเริ่มนับ	เหตุกำหนดวันสิ้นสุด
1. อายุความมีเหตุ 1.1 เหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี 1.2 เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี	1. อายุความมีเหตุ 1.1 เหตุที่ไม่อาจจะโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้ 1.2 เหตุที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในอายุความ
2. อายุความรู้เหตุ 2.1 เหตุที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดี 2.2 เหตุที่ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้ฟ้องคดีได้	2. อายุความรู้เหตุ 2.1 เหตุที่ไม่อาจจะโทษผู้มีสิทธิฟ้องคดีได้ 2.2 เหตุที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีภายในอายุความได้

3. สถานะทางกฎหมายของกำหนดอายุความมีเหตุและรู้เหตุ

3.1 สถานะของกำหนดอายุความมีเหตุ

3.1.1 ลักษณะของอายุความ

กำหนดอายุความมีเหตุเป็นกำหนดอายุความตามความต้องการกำหนดความเก่าไปของพยานหลักฐานที่มีระยะยาวนานที่สุดในแต่ละสิทธิเรียกร้อง ดังนั้นลักษณะของกำหนดอายุความประเภทนี้จึงเป็นกำหนดอายุความยาวเมื่อต้องเปรียบเทียบกับกำหนดอายุความในประเภทอื่น

3.1.2 ความต้องการให้มีอายุความ

กำหนดอายุความมีเหตุเป็นกำหนดอายุความตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการกำหนดระยะเวลาของการใช้สิทธิเรียกร้องซึ่งการฟ้องคดีพิพาทตามสิทธิเรียกร้องทุกเรื่องต้องมีการรับฟังข้อเท็จจริงนี้อาศัยพยานหลักฐานที่ต้องมีการเก่าไปตามกาลเวลา ดังนั้นกำหนดอายุความมีเหตุนี้ในทุกสิทธิเรียกร้องจึงเรียกร้องต้องการให้มีกำหนดอายุความมีเหตุนี้เสมอ

3.2 สถานะกำหนดอายุความรู้เหตุ

3.2.1 ลักษณะของอายุความ

กำหนดอายุความรู้เหตุเป็นกำหนดอายุความตามวัตถุประสงค์ในทางลงโทษตัดสิทธิเจ้าหน้าที่ทะเลเยกเฉยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับความเก่าไปของพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังนั้นจึงเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นเมื่อเปรียบเทียบกับกำหนดอายุความประเภทมีเหตุ

3.2.2 ความต้องการให้มีอายุความ

กำหนดอายุความรู้เหตุเป็นกำหนดอายุความตามวัตถุประสงค์ในทางต้องการลงโทษให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่นอนหลับทับสิทธิ์เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจสังคมโดยให้ถูกหนีหลุดพ้นจากหนี้เพราะความผิดของเจ้าหน้าที่หรือเพื่อเป็นอายุความบังคับสิทธิ์จึงเป็นวัตถุประสงค์ในทางนิดิน โขบายของผู้บัญญัติกฎหมาย ดังนั้นกำหนดอายุความรู้เหตุจะมีหรือไม่มีไปตามนโยบายมิใช่เป็นกำหนดอายุความที่ตามวัตถุประสงค์ของการมีอายุความจะต้องมีเสมอ ดังเช่นกำหนดอายุความมีเหตุที่ในทุกสิทธิเรียกร้องต้องมีเสมอ กล่าวคือ หากมีกำหนดอายุความรู้เหตุนี้อยู่ในสิทธิเรียกร้องด้วยก็ต้องเป็นกำหนดอายุความรู้เหตุที่อยู่ภายในกำหนดอายุความมีเหตุที่ต้องมีอยู่เสมอดังกล่าวในข้อ 4.2.2 นั้น

ตารางที่ 2 สรุปเปรียบเทียบสถานะทางกฎหมายกำหนดอายุความมีเหตุและรู้เหตุ

อายุความมีเหตุ	อายุความรู้เหตุ
1. เป็นกำหนดอายุความอย่างยาวที่ครอบคลุมอายุความรู้เหตุ	1. เป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นที่อยู่ภายในกำหนดอายุความมีเหตุ
2. เป็นกำหนดอายุความที่ต้องมีในทุกสิทธิเรียกร้อง	2. เป็นกำหนดอายุความที่จะมีหรือไม่มีอยู่นิดิน โขบายเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องนั้นๆ

4. หลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีละเมิดทางปกครองของต่างประเทศ

4.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

4.1.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความ

1) กำหนดอายุความรู้เหตุ

การฟ้องคดีตามหลักทั่วไปตามกฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องคดีภายในสองเดือนนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งปฏิเสธตามคำร้องขอของผู้ฟ้องคดี¹ จึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีรู้เหตุ

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีรู้เหตุพิจารณาได้ดังนี้

1) อายุความที่นับจากการรับแจ้งคำสั่งปฏิเสธตามคำร้องขอของผู้ฟ้องคดี การปฏิเสธจึงตกอยู่กับหน่วยงานทางปกครองผู้ถูกฟ้องคดีเหตุที่มีการปฏิเสธจึงมิได้เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดีจะทำให้เกิดขึ้น

2) กำหนดอายุความที่มีวันเริ่มนับจากการที่ต้องรู้ถึงการปฏิเสธคำร้องขอจึงเป็นเหตุที่ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้ฟ้องคดีได้

ดังนั้น เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุตามข้อ 2.1 ที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งสองประการ

2) กำหนดอายุความมีเหตุ

ตามกฎหมายต้องฟ้องคดีภายในระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันที่เกิดเหตุ² จึงเป็นเหตุกำหนดวันนับอายุความมีเหตุหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุพิจารณาดังนี้

1) อายุความที่นับจากเหตุนี้เกิดจึงเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความที่มีได้เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น

2) อายุความที่นับจากเหตุที่เกิดเหตุนี้จึงเป็นเหตุแรกอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี

ดังนั้น เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุจึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายตามข้อ 2.1 ที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งสองประการเช่นเดียวกับกำหนดอายุความรู้เหตุ

4.1.2 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความ

1) อายุความรู้เหตุ

กรณีกำหนดระยะเวลาวันเริ่มนับสองเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งปฏิเสธคำขอของฝ่ายปกครองจนถึงวันครบกำหนดสองเดือนนั้น โดยไม่มีเหตุเฉพาะอื่นนอกจากที่มีบทบัญญัติอื่นให้ขยายอายุความไว้แล้วที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดวันครบกำหนดระยะเวลาที่นั้นเกิดขึ้นได้

ดังนั้น กำหนดอายุความนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความรู้เหตุถูกต้องที่มีหลักเกณฑ์ตามข้อ 2.2.2 ถูกต้อง

2) อายุความมีเหตุ

กำหนดอายุความสี่ปีที่มีวันเริ่มนับจากการเกิดเหตุที่นับจากวันแรกของปีที่ถัดมาจากปีที่เกิดสิทธิ โดยไม่อาจมีข้อเท็จจริงเป็นเหตุเฉพาะอื่นนอกจากที่มีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นให้ขยายอายุความไว้แล้ว

¹ ตระหง่าน เกียรติศิริโรจน์, วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547, หน้า 41

² เรื่องเดียวกัน หน้า 41-42

ดังนั้น กำหนดอายุความนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความมีเหตุตามข้อ 2.2.1-2.2.2 ถูกต้อง

4.1.3 สถานะทางกฎหมาย

กำหนดอายุความรู้เหตุสองเดือนนับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งปฏิเสธจากหน่วยงานของรัฐเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นซึ่งอยู่ในกำหนดอายุความมีเหตุไม่เกินสี่ปีนับแต่ที่เกิดหนึ่งนั้นเป็นอายุความอย่างยาว ดังนั้นกำหนดอายุความรู้เหตุและกำหนดอายุความมีเหตุจึงมีสถานะทางกฎหมายตามข้อ 3.1 และ 3.2 ถูกต้อง

4.2 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีของสหพันธ์สาธาณรัฐเยอรมนี

4.2.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีละเมิดทางปกครอง

ตามกฎหมายให้ฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีผู้เสียหายไม่รู้อาจฟ้องคดีภายในสามสิบปีนับแต่ทำละเมิด¹

1) อายุความรู้เหตุ

ตามกฎหมายให้นับตั้งแต่วันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นประเภทกำหนดอายุความรู้เหตุ

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุดังกล่าวแยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) อายุความที่นับจากเหตุที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ถึงผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่มีได้เกิดขึ้น ได้สุดแต่ที่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดขึ้น
- 2) การรู้ถึงเหตุละเมิดและรู้ถึงผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้อายุคดีได้

ดังนั้นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีรู้เหตุตามข้อ 2.1 ที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งสองประการ

2) อายุความมีเหตุ

ตามกฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดีภายในสามสิบปีนับแต่วันที่ทำละเมิดอันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความจากการเกิดมีเหตุหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุแยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) อายุความที่นับจากเกิดเหตุละเมิดเป็นเหตุกำหนดที่มีวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีที่มีได้เกิดขึ้น ได้สุดแต่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีที่จะทำให้เกิดเหตุนั้น
- 2) การเกิดเหตุละเมิดนั้นเป็นเหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี ดังนั้น เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีประเภทนี้มีเหตุนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุที่ถูกต้องครบถ้วนตามข้อ 2.1 ทั้งสองประการเช่นเดียวกัน

4.2.2 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความฟ้องคดี

1) อายุความรู้เหตุ

ตามกฎหมายให้ฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน กำหนดระยะเวลาที่นับจากเหตุกำหนดวันนับดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้มีวันสิ้นสุดที่ขยายออกไปได้ด้วยซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

¹มาตรา 60

กำหนดอายุความคงที่ที่นับแต่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จำต้องรับผิดชอบ ไม่มีกรณีเฉพาะอื่นที่มีบทบัญญัติอื่นให้ขยายอายุความไว้แล้วที่จะต้องให้ผู้ฟ้องคดีต้องกระทำการใดก่อนฟ้องคดี จึงเป็นกรณีที่ไม่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความคงที่โดยไม่มีข้อเท็จจริงที่เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้นได้

ดังนั้น กำหนดอายุความรู้เหตุนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของกำหนดอายุความตามข้อ 2.2 ที่ถูกต้อง

2) อายุความมีเหตุ

ตามกฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดีสามสิบปีนับแต่วันที่เหตุละเมิดซึ่งการจะบังคับสิทธิเรียกร้องโดยการฟ้องคดีภายในกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีที่มีวันเริ่มนับจากเหตุละเมิดดังกล่าวไม่มีกรณีเฉพาะอื่นนอกจากที่มีบทบัญญัติอื่นให้ขยายอายุความไว้แล้วที่จะต้องให้พ้นกำหนดเวลาอันใดเสียก่อนฟ้องคดีอีกจึงเป็นกรณีที่ทำให้ไม่อาจฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความคงที่โดยไม่มีข้อเท็จจริงที่เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้น

ดังนั้น กำหนดอายุความมีเหตุนี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของกำหนดอายุความมีเหตุตามข้อ 2.2 ที่ถูกต้องเช่นกัน

4.2.3 สถานะทางกฎหมาย

กำหนดอายุความรู้เหตุภายในสามปีนับแต่รู้ถึงเหตุละเมิดและรู้ตัวผู้จำต้องรับผิดชอบ ซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นที่อยู่ภายในกำหนดอายุความมีเหตุซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างยาวนานกำหนดอายุความรู้เหตุและมีเหตุจึงมีสถานะทางกฎหมายตามข้อ 3.2.1 และ 3.2.2 ที่ถูกต้อง

5. สรุปการวิเคราะห์หลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครองของไทย

5.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีก่อนจัดตั้งศาลปกครอง

5.1.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความ

เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความละเมิดทางปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 วรรคหนึ่งเป็นเหตุกำหนดอายุความมีเหตุสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ส่วนเหตุกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับจากการรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและเหตุกำหนดวันเริ่มนับตามมาตรา 448 วรรคสองกำหนดอายุความมีเหตุสิบปีนับแต่วันกระทำผิดนั้นต่างเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุและอายุความมีเหตุตามข้อ 2.1 ที่ถูกต้องทั้งหมด

5.1.2 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความ

การกำหนดอายุความละเมิดทางปกครองก่อนจัดตั้งศาลปกครองที่มีกำหนดวันสิ้นสุดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีและมีเหตุสิบปีกำหนดวันเริ่มนับอายุความสิ้นสุดที่คงที่ตามมาตรา 448 วรรคหนึ่งและวรรคสองนั้น เป็นกำหนดวันสิ้นสุดอายุความที่ก่อนฟ้องคดีผู้ฟ้องคดีไม่จำเป็นต้องทำสิ่งใดที่หากยังไม่ทำจะยังไม่อาจฟ้องคดีได้จึงเป็นกรณีที่ไม่มีข้อเท็จจริงที่เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้นดังนั้นกำหนดวันสิ้นสุดอายุความ

ดังกล่าวจึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความรู้เหตุและอายุความมีเหตุตามข้อ 2.2 ถูกต้องทั้งหมด

5.1.3 สถานะทางกฎหมาย

กำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีและกำหนดอายุความมีเหตุสิบปีตามมาตรา 448 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นที่อยู่ภายในกำหนดอายุความอย่างยาวจึงเป็นกำหนดอายุความที่มีสถานะทางกฎหมายของกำหนดอายุความรู้เหตุและกำหนดอายุความมีเหตุตามข้อ 3.2.1 และ 3.2.2 ที่ถูกต้องทั้งหมด

ส่วนกำหนดอายุความมีเหตุที่ใช้กำหนดอายุความทางอาญาตามมาตรา 448 วรรคสองที่มีวันเริ่มนับจากการมีการกระทำผิดนั้นเป็นกำหนดอายุความอย่างยาว และการไม่มีกำหนดอายุความรู้เหตุซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นอยู่ด้วยนั้นก็เป็นการกำหนดอายุความที่มีสถานะทางกฎหมายตามข้อ 3.2.1 และ 3.2.2 ที่ถูกต้องแล้ว

5.2 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความฟ้องคดีหลังจัดตั้งศาลปกครอง

5.2.1 เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความ

เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความละเมิดทางปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 มาตรา 51 ที่มีกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีและกำหนดอายุความมีเหตุสิบปีนับแต่มีเหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับนั้นเป็นกำหนดอายุความรู้เหตุและมีเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ไม่

ถูกต้องเนื่องจากเหตุแห่งการฟ้องคดีในนี้ละเมิดคือการไม่ชำระหนี้ค่าสินไหมทดแทนมิใช่การทำให้ละเมิดซึ่งเป็นเพียงบ่อเกิดแห่งหนี้ ดังนั้น เหตุแห่งการฟ้องคดีจึงมิใช่เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีและอาจเป็นเหตุที่จะเกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดีจะทำให้เกิดขึ้น

เหตุกำหนดวันเริ่มนับตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการใช้สิทธิไล่เบียดตามมาตรา 9 มีกำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีนับจากเหตุที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความนั้นเหตุกำหนดวันเริ่มนับดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายตามข้อ 2.1 ที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากเหตุดังกล่าวมิใช่เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี

เหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความตามมาตรา 10 วรรคสองตอนแรกที่กำหนดอายุความรู้เหตุสองปีนับจากรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ละเมิดซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายตามข้อ 2.1 ที่ถูกต้องเนื่องจากเป็นเหตุแรกที่ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้ฟ้องคดีได้และมีเหตุที่จะเกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้นนั้นขึ้นได้

สำหรับเหตุกำหนดอายุความตามมาตรา 10 วรรคสองตอนท้ายที่กำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีนับจากเหตุที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังนั้นเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุที่ไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายตามข้อ 2.1 ไม่ถูกต้องเนื่องจากเหตุดังกล่าวมิใช่เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี

5.2.2 เหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความ

กำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี กำหนดอายุความมีเหตุสิบปีนับแต่มีเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้น ไม่อาจมีข้อเท็จจริงที่ก่อนฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีจะต้องทำสิ่งใดเสียก่อนจึงจะใช้สิทธิเรียกร้อง

ได้ ดังนั้น กำหนดอายุความรู้เหตุและมีเหตุดังกล่าวจึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามข้อ 2.2.2.1 และ 2.2.2.2 ถูกต้อง

กำหนดวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 9 กำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีนับแต่ที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ในกรณีที่หน่วยงานจะใช้สิทธิโต้แย้งเอาคืนเจ้าหน้าที่ ต้องมีการสอบข้อเท็จจริง และกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่เสียก่อน จึงจะใช้สิทธิเรียกร้องได้ กรณีจึงอาจมีข้อเท็จจริงอันเป็นการเฉพาะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความ ดังนั้น กำหนดอายุความสิ้นสุดอายุความของอายุความมีเหตุของมาตรานี้จึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความมีเหตุที่ไม่ถูกต้องตามข้อ 2.2

กำหนดอายุมีเหตุสิบปีตามมาตรา 448 วรรคแรก ที่ต้องนำมาใช้ครอบกำหนดอายุความสองปีตามมาตรา 10 วรรคสองตอนแรกแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้นกรณีความรับผิดของเจ้าหน้าที่นั้นมีข้อเท็จจริงที่เป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้นได้เนื่องจากต้องสอบข้อเท็จจริงกำหนดความรับผิดของเจ้าหน้าที่เสียก่อนใช้สิทธิเรียกร้องได้แต่ตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดให้มีเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความไว้ด้วยกำหนดอายุความจึงมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความมีเหตุที่ไม่ถูกต้องตามข้อ 2.2

5.2.3 สถานะทางกฎหมาย

กำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นอยู่ภายในอายุความมีเหตุสิบปีนับแต่รู้เหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นกำหนดอายุความอย่างยาวจึงต่างเป็นกำหนดอายุความที่มีสถานะทางกฎหมายถูกต้อง ส่วนกำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีตามมาตรา 9 และกำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีตามมาตรา 10 วรรคสองตอนท้ายแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้นต่างเป็นกำหนดอายุความมีเหตุ แต่กลับเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นจึงต่างเป็นกำหนดอายุความที่มีสถานะทางกฎหมายของกำหนดอายุความมีเหตุที่ไม่ถูกต้องและเป็นการกำหนดอายุความผิดประเภท

ตารางที่ 3 สรุปเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความการฟ้องคดีก่อนและหลังจัดตั้งศาลปกครองฯ กับของต่างประเทศ

เหตุกำหนดวันเริ่มนับ	หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนด		สถานะทางกฎหมายกำหนดอายุความ
	วันเริ่มนับ	วันสิ้นสุด	
<u>ประเทศเยอรมนี</u>			
1. กำหนดอายุความรู้เหตุสามปี เหตุที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จำต้องรับผิด	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2. กำหนดอายุความมีเหตุสามสิบปี มีเหตุละเมิด	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
<u>ประเทศฝรั่งเศส</u>			
1. กำหนดอายุความรู้เหตุสองเดือนตามหลักทั่วไป	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง

เหตุกำหนดวันเริ่มนับ	หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนด		สถานะทางกฎหมายกำหนด
	วันเริ่มนับ	วันสิ้นสุด	อายุความ
ได้รับแจ้งคำปฏิเสธจากฝ่ายปกครองตามคำร้องขอของเอกชนผู้ฟ้องคดี			
2. กำหนดอายุความมีเหตุสี่ปี วันที่เกิดเหตุ	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
<u>ก่อนจัดตั้งศาลปกครอง</u>			
1. ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง			
1.1 กำหนดอายุความรู้เหตุ(หนึ่งปี) เหตุที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่จะพึงใช้คำสั่งใหม่ทดแทน	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
1.2 กำหนดอายุความมีเหตุ(สิบปี) เหตุที่มีการทำละเมิด	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2. ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรคสอง			
2.1 อายุความมีเหตุ(อายุความอาญา) เหตุที่มีการกระทำความผิดอาญา	ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2.2 อายุความรู้เหตุ - (ไม่มี)	-	-	ถูกต้อง
<u>หลังจัดตั้งศาลปกครอง</u>			
1. พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ม. 51			
1.1 กำหนดอายุความหนึ่งปี รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดี	ไม่ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
1.2 กำหนดอายุความมีเหตุสิบปี มีเหตุแห่งการฟ้องคดี	ไม่ถูกต้อง	ถูกต้อง	ถูกต้อง
2. พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่มาตรา 9			
2.1 กำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปี ได้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทนไป	ไม่ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
2.2 กำหนดอายุความรู้เหตุ - (ไม่มี)	-	-	ไม่ถูกต้อง
3. พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสองตอนต้น			
3.1 กำหนดอายุความรู้เหตุ (สองปี) รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้คำสั่งใหม่ทดแทน	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ถูกต้อง

เหตุกำหนดวันเริ่มนับ	หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนด		สถานะทางกฎหมายกำหนด
	วันเริ่มนับ	วันสิ้นสุด	อายุความ
3.2 กำหนดอายุความมีเหตุ (สืบไปตามมาตรา 448 ป.พ.พ.) เหตุที่มีการกระทำละเมิด	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ถูกต้อง
4. พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10วรรคสองตอนท้าย			
4.1 กำหนดอายุความรู้เหตุ - (ไม่มี)	-	-	ไม่ถูกต้อง
4.2 กำหนดอายุความมีเหตุ (หนึ่งปี) คำสั่งตามความเห็นกระทรวงการคลัง	ไม่ถูกต้อง	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง

6. ปัญหาการใช้บังคับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครอง

จากการศึกษาพบว่า มีแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ได้วินิจฉัยการบังคับใช้เหตุกำหนดวันเริ่มนับและกำหนดวันสิ้นสุดอายุความตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่มีผลบังคับใช้ดังนี้

1) การใช้บังคับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความมีเหตุและรู้เหตุ ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ตามคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความหมายของ “เหตุแห่งการฟ้องคดี” อันเกี่ยวข้องเป็นเหตุกำหนดเริ่มนับทั้งอายุความมีเหตุสืบปีและกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีที่อาจทำให้มีความหมายที่ต่างกัน ซึ่งไม่ควรเป็นเช่นนั้นได้ แต่ครั้งหากจะให้ความหมายที่เหมือนกันคือให้ความหมายคือเหตุแห่งละเมิดก็จะเกิดปัญหาให้การนับอายุความประเภทรู้เหตุหนึ่งปีซึ่งเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นนั้นวันเริ่มนับตั้งแต่ก่อนที่ผู้ฟ้องคดียังไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้

2) การใช้บังคับเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความมีเหตุและรู้เหตุตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่กำหนดให้ใช้อายุความประเภทมีเหตุ แต่กลับเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นซึ่งผิดประเภท อีกทั้งเมื่อเป็นกำหนดอายุความที่ใช้กับความรับผิดของเจ้าหน้าที่ต้องมีการสอบข้อเท็จจริงและกำหนดความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่เสียก่อนด้วยนั้น ซึ่งเมื่อศาลปกครองสูงสุดใช้บังคับตรงตามบทบัญญัตินี้ ทำให้การใช้สิทธิภายในกำหนดอายุความตามบัญญัติในบางกรณีไม่อาจใช้ได้เลย

3) การบังคับใช้เหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความรู้เหตุและมีเหตุตามมาตรา 10 วรรคสองตอนท้ายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ศาลปกครองสูงสุดไม่อาจใช้บังคับตรงตามบทบัญญัติได้ เนื่องจากหน่วยงานต้องมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังเสียก่อน แล้วจึงจะมีวันเริ่มนับอายุความได้และกำหนดอายุความนั้นหากจะใช้กับการใช้สิทธิฟ้องคดีก็จะทำให้กำหนดอายุความจะมีวันเริ่มนับได้สุดแล้วแต่หน่วยงานจะออกคำสั่งในวันใด ซึ่งขัดกับวัตถุประสงค์ของการกำหนดอายุความเสียสิทธิของฝ่ายผู้ฟ้องคดี ส่วนคำวินิจฉัยของศาลที่ได้วินิจฉัยปรับใช้กฎหมายไปไม่ตรงกับบทบัญญัติในส่วนนี้ไปนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย

4) การบังคับใช้กำหนดอายุความมีเหตุสืบปีนับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา 448 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งตามคำวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุดที่วินิจฉัยให้นำอายุความมีเหตุสืบปีดังกล่าวมาครอบงำกำหนดอายุความรู้เหตุตามมาตรา 10 วรรคสองตอนต้นและตอนท้ายด้วยนั้น กำหนดอายุความสืบปีดังกล่าวเป็นกำหนดอายุความที่มีกำหนดวันสิ้นสุดคงที่ ทั้งๆที่การจะใช้สิทธิเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องมีการสอบข้อเท็จจริงและกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่เสียก่อน เช่นนั้นทำให้ในบางกรณีภายในกำหนดอายุความสืบปีนั้น หน่วยงานของรัฐไม่อาจใช้สิทธิออกคำสั่งให้เป็นเจ้าหน้าที่ใช้เงินหรือฟ้องคดีต่อเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดอายุความนั้นได้

7. สรุปผลของการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า 1) “เหตุแห่งการฟ้องคดี” ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และ “เหตุที่มีคำสั่งตามความเห็นกระทรวงการคลัง” ตามมาตรา 10 วรรคสองตอนท้ายแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามลำดับนั้น เป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความที่มีลักษณะทางกฎหมายไม่ถูกต้องเนื่องจากเป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้นและมีใช้เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดี 2) “เหตุที่ได้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทน” และ “เหตุที่มีคำสั่งตามความเห็นกระทรวงการคลัง” ตามมาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองตอนท้าย แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามลำดับซึ่งเป็นกำหนดอายุความประเภทมีเหตุแต่เป็นกำหนดอายุความอย่างสิ้นอันเป็นสถานะทางกฎหมายของอายุความประเภทมีเหตุจึงเป็นการกำหนดอายุความไว้ผิดประเภท 3) ส่วนกำหนดอายุความตามมาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองตอนแรกแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้นกรณีอาจมีข้อเท็จจริงที่มีลักษณะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดเกิดขึ้นได้แต่กำหนดอายุความตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความไว้ด้วยจึงเป็นกำหนดอายุความวันสิ้นสุดที่ไม่มีลักษณะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดที่ต้องไว้ด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับกำหนดอายุความรวมทั้งเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความละเมิดทางปกครองเฉพาะในส่วนที่มีเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความที่มีลักษณะและสถานะทางกฎหมายไม่ถูกต้อง รวมทั้งในส่วนที่ใช้กำหนดอายุความผิดประเภทนั้นให้ถูกต้องเหมาะสม ดังนี้

8.1.1 แก้ไขมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

1) เหตุกำหนดอายุความมีเหตุสืบปีนับแต่มีเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้น “เหตุแห่งการฟ้องคดี” นั้นมิใช่เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการพิพาทคดีอันเป็นลักษณะทางกฎหมายประการหนึ่งของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประเภทมีเหตุ ดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนเป็นเหตุที่มีการทำละเมิดอันเป็นเหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีละเมิดซึ่ง คือ “เหตุที่มีการทำละเมิด”

2) เหตุกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีนั้นในบางกรณีเหตุแห่งการฟ้องคดีจะมีได้จะต้องทวงถามก่อน เช่นกรณีความรับผิดของเจ้าหน้าที่นั้นต้องสอบข้อเท็จจริง กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อให้ชำระเงินค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นเหตุแห่งการฟ้องคดีกรณีดังกล่าวจึงเกิดขึ้นได้สุดแต่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐจะทำให้เกิดเหตุขึ้นและเหตุแห่งการฟ้องคดีมิใช่เหตุแรกที่ทำให้ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้ฟ้องคดีได้ อันมิใช่ลักษณะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความ

ประเภทเหตุ จึงควรเปลี่ยนกำหนดให้การรู้ถึงการทำละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องรับผิดชอบซึ่งมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประเภทเหตุทั้งสองประการ

8.1.2 แก้ไขมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1) เหตุกำหนดอายุความมีเหตุหนึ่งปีนับแต่ “เหตุที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทน” นั้น มีใช้เหตุแรกที่พิพาทอันเป็นส่วนหนึ่งของเหตุแห่งการฟ้องคดีและเป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดีจะทำให้เกิดขึ้น อันเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความ ส่วนกำหนดอายุความหนึ่งปีตามบทบัญญัตินี้นั้นเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นซึ่งเป็นสถานะทางกฎหมายของกำหนดอายุความประเภทเหตุของละเมิด จึงเป็นการกำหนดให้มีกำหนดอายุความส่วนนี้ไว้เพื่อประเภทจึงควรกำหนดเป็นกำหนดอายุความประเภทเหตุไว้แทนให้ตรงตามประเภทของกำหนดอายุความ โดยให้มีเหตุกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่ได้รู้ถึงละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความประเภทเหตุที่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายถูกต้องไว้แทน

2) เมื่อเปลี่ยนกำหนดอายุความมีเหตุเป็นอายุความรู้เหตุตามข้อ 1) แล้ว เนื่องจากกำหนดอายุความมีเหตุต้องมีเสมอ ประกอบกับไม่อาจไปกำหนดเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความไว้ที่กำหนดอายุความมีเหตุสิบปีของละเมิดทั่วไปตามมาตรา 448 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะรับผิดชอบคดีที่ต้องมีการสอบข้อเท็จจริงและกำหนดความรับผิดเสียก่อน หน่วยงานจึงจะใช้สิทธิเรียกร้องโดยการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ใช้เงินหรือฟ้องคดีได้อันเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้นได้ ดังนั้น จึงควรเพิ่มเติมให้มีกำหนดอายุความประเภทมีเหตุสิบปีและให้มีเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความอันเป็นเหตุขยายอายุความมีเหตุไว้ด้วย เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และสถานะทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความที่ถูกต้องไว้ด้วย

8.1.3 แก้ไขมาตรา 10 วรรคสองตอนท้าย แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1) กำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่ “มีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง” นั้น ซึ่งนอกจากจะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความมีเหตุที่ไม่ถูกต้องแล้ว ยังเป็นกำหนดอายุความที่มีสถานะทางกฎหมายไม่ถูกต้องอีกด้วย เนื่องจากเป็นกำหนดอายุความมีเหตุแต่กลับเป็นกำหนดอายุความอย่างสั้นจึงเป็นกำหนดอายุความผิดประเภทจึงต้องเปลี่ยนให้เป็นกำหนดอายุความรู้เหตุหนึ่งปีนับแต่ “ได้รับแจ้งความเห็นของกระทรวงการคลัง” ซึ่งเป็นเหตุแรกที่ผู้ฟ้องคดีสามารถทำให้ฟ้องคดีได้และเกิดขึ้นได้ มีได้สุดแต่ผู้ฟ้องคดีจะทำให้เกิดเหตุขึ้น อันเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันเริ่มนับอายุความรู้เหตุที่ถูกต้อง

2) ส่วนกำหนดอายุความมีเหตุซึ่งจะต้องมีทุกสิทธิเรียกร้องตามสถานะของอายุความประเภทนี้นั้น เนื่องจากอาจมีข้อเท็จจริงอันเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความเกิดขึ้นภายในกำหนดอายุความมีเหตุนี้ได้เช่นเดียวกันกับข้อ 8.1.2) จึงเห็นควรกำหนดให้มีกำหนดอายุความมีเหตุสิบปีโดยให้มีเหตุกำหนดวันสิ้นสุดอายุความที่ทำให้อายุความขยายออกไปได้ไว้ด้วยเช่นเดียวกันกับกำหนดอายุความรู้เหตุตามมาตรา 10 วรรคสองตอนต้น โดยกำหนดให้เพิ่มเติมเป็นวรรคสามของบทบัญญัติมาตรา 10 นั้นขึ้นใหม่

ดังนั้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะมีความชัดเจนของตัวเหตุกำหนดวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดอายุความรวมทั้งให้เกิดความชัดเจนในการใช้บังคับกำหนดอายุความทั้งสองประเภทดังกล่าวจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในบทบัญญัติมาตรา 51 มาตรา 9 และมาตรา 10 วรรคสองและวรรคสามเฉพาะที่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติทั้งสองดังกล่าวต่อไปนี้

8.1.4 มาตรา 51 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. 2542

1) บทบัญญัติเดิม

“มาตรา 51 การฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี และการฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี”

2) บทบัญญัติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา 51 การยื่นฟ้องคดีละเมิดตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับรู้หรือควรรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และการฟ้องคดีความรับผิดชอบอื่นตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันทำละเมิดหรือวันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดีแล้วแต่กรณี

การยื่นฟ้องคดีตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้เหตุแห่งการฟ้องคดีแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี”

8.1.5 แก้ไขมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่พ.ศ. 2539

1) บทบัญญัติเดิม

มาตรา 9 “ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายสิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย”

2) บทบัญญัติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 9 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่มีสิทธิของเจ้าหน้าที่ที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน

สิทธิเรียกร้องของเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รับรู้ถึงสิทธิเรียกให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน

สิทธิของหน่วยงานของรัฐที่จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันรู้ถึงการละเมิดและรู้ถึงตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้มีความเห็นให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิด แต่กระทรวงการคลังเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดให้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้รับแจ้งความเห็นของกระทรวงการคลัง

กำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องตามวรรคสองและวรรคสามนั้นต้องอยู่ในสิบปีนับแต่วันทำละเมิดเว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในกำหนดอายุความไว้แล้ว และเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเพ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไป ภายหลังจากกำหนดอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิดดังกล่าวได้พ้นกำหนดไปหรือเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันให้กำหนดอายุความสิบปียังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้ถึงสิทธิเรียกให้หน่วยงานของรัฐใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วแต่กรณี

8.1.6 แก้ไขมาตรา 10 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่พ.ศ.2539

1) บทบัญญัติที่เดิม

มาตรา 10 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนและกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบแต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง”

2) บทบัญญัติที่เสนอแก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 10 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนและกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบแต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้รับแจ้งความเห็นของกระทรวงการคลัง

กำหนดอายุความใช้สิทธิเรียกร้องตามวรรคสองนั้นต้องอยู่ภายในกำหนดไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ท่าละเมิด เว้นแต่กรณีเพ็งมีเหตุให้ต้องสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และได้มีการสอบข้อเท็จจริงขึ้นแล้วภายในกำหนดอายุความสิบปีและกำหนดอายุความดังกล่าวได้พ้นกำหนดไปในระหว่างดำเนินการสอบข้อเท็จจริงหรือมีกำหนดอายุความเหลืออยู่ไม่เกินเก้าสิบวันให้กำหนดอายุความสิบปีนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะพ้นเก้าสิบวันนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน

เอกสารอ้างอิง

กำชัย จงจักรพันธุ์. (2547). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ (พิมพ์ครั้งที่ 7).

กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จี๊ด เศรษฐบุตร. (2553). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสาร

ประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 34

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2548). กฎหมายว่าด้วยนิติกรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2555). *กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐ โดยปราศจากความผิด*. กรุงเทพมหานคร
- ตระหง่าน เกียรติศิริโรจน์. (2547). *วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, หน้า 41
- เทพสิทธิ์ รักรัตนรงค์. (2557). *ปัญหาการกำหนดเหตุวันเริ่มนับและวันสิ้นสุดระยะเวลาการฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง*, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
- เพ็ง เพ็งนิตติ. (2553). *ละเมิดความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง*. (แก้ไขเพิ่มเติมพิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร
- ศักดิ์ สอนองชาติ. (2545). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน
- สถิต เล็งไธสง. (2546). *คู่มือกฎหมายแพ่งเล่ม ๖ ว่าด้วยนิติกรรม สัญญาระยะเวลา อายุความและกฎหมายว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร :ธรรมสาร
- โสภณ รัตนานกร. (2539). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้*. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ
- สุนทร มณีสวัสดิ์. (2555). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : หนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- Brown. (1998). *Lionel Neville, and John S.Bell, French Administrative Law* (5th ed.). Oxford :Clarendon Press.
- Oughton, W. David. (1998). John P.Lawry, Robert M.Merkin. *Limitation of Action*.London.
- Philip, S. James. (1979). *Introduction to English Law* (10th ed). London: Butterworths.